

Til: Norges vassdrags- og energidirektorat

Kopi: Energidepartementet

Oslo, 14.01.2025

Høringsuttalelse til utredningsprogram – konsesjonsprosess Finnmark

NVE har sendt planer om 11 vindkraftverk og 4 kraftledninger i Finnmark på høring. Naturvernforbundet, Den Norske Turistforening (DNT), Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF), BirdLife Norge og Norsk Friluftsliv vil levere en felles uttalelse i alle høringene. I tillegg vil flere av de lokale og regionale organisasjonene levere uttalelser alene eller gjennom Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) med konkrete innspill til utredningsprogram i hver enkelt sak.

For at de reelle konsekvensene av de planlagte vindkraftanleggene skal komme fram er det helt nødvendig med et godt utredningsprogram tilpasset de arktiske forholdene i Finnmark. Organisasjonene har disse innspillene som vi mener vil ivareta de særegne behovene for Finnmark og forbedre kvaliteten på utredningsprogrammene i hver enkelt sak:

1. Det bør stilles krav til minimumstid i felt for å sikre god kvalitet på kartleggingen.
2. Krav til kartlegging over flere sesonger er nødvendig for å korrigere for sesongvariasjon og avdekke arealkrevende arters bruk av området.
3. Det bør være et krav at utredninger, analyser og feltundersøkelser skal følge anerkjent metodikk, og gjennomføres av personer med oppdatert relevant faglig og

dokumentert kompetanse¹ innen ulike artsgrupper (inkludert moser, lav, sopp og insekter²) og arktisk økologi.

4. Det bør gjennomføres uavhengig kvalitetskontroll og stikkprøver av konsekvensutredningene i tråd med Miljødirektoratets anbefaling om nye utredningskrav (se fotnote 1).
5. Tydelig framstilling av planområdets overlapp med INON-områder i de ulike kategoriene, og tap av INON-areal som følge av eventuelt gjennomført utbygging.
6. Tydelig framstilling av planområdets overlapp med naturtyper på norsk rødliste for naturtyper.
7. Kartlegging (der det mangler) og kvalitativ vurdering av friluftslivsverdier i områdene. I tillegg til registreringer fra nasjonale databaser må det gjøres en vurdering av områdets egnethet og bruk til tradisjonelt og enkelt friluftsliv, som ferdsel og telting utenfor sti, jakt, fiske, sanking med mer.
8. Effekter for verneverdiene i vernede vassdrag og nedbørsfelt må vurderes.
9. Karbonregnskap som vurderer tap av naturlig karbonbindingsevne i naturområdene som blir direkte berørt.
10. Påvirkningen av økosystemet skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet vil bli utsatt for, i tråd med naturmangfoldloven § 10.

Lite kunnskap om naturmangfoldet og samlet belastning i Finnmark

Kunnskapsgrunnlaget i Finnmark er dårligere enn i resten av landet, og Miljødirektoratet påpeker at det er økende grad av kartleggingsmangler jo lengre nord en kommer³. Store arealer i Finnmark er ikke kartlagt i det hele tatt. Dermed bør det stilles strengere krav til feltutredninger i Finnmark. Konsekvensutredningen kan bare i liten grad lene seg på miljøforvaltningens databaser, da disse bare vil gi begrensede deler av sannheten.

Det mangler også verktøy og metoder for å vurdere samlet belastning av nye naturinngrep og påvirkning fra klimaendringer i arktisk natur⁴. Det er ikke tilstrekkelig med spredte konsekvensutredninger for å avdekke samlet belastning av all utbygging og påvirkning - alt dette må sees i sammenheng. I tillegg må klimaendringenes effekt på økosystemene i Finnmark også være en del av kunnskapsgrunnlaget og beskrives i konsekvensutredningene.

Kartlegging i en begrenset tidsperiode gir bare et øyeblikksbilde over hvilke arter som bruker et område. I Finnmark er det flere arealkrevende arter, som fjellrev, jaktfalk og snøugle, som krever at kartleggingen går over en lengre periode og flere sesonger for å avdekke hvilke

¹ I tråd med Miljødirektoratets forslag til endringer i forskrift om konsekvensutredninger § 24. [Nye utgreiingskrav skal førebygge naturtap - miljodirektoratet.no](#) (27.11.24)

² [Stadig flere insekter oppdages i Finnmark og *Insects-inhabiting-freshwater-and-humid-habitats-in-Finnmark-northern-Norway.pdf* \(2012\)](#)

³ [Kart over områder med størst kartleggingsmangler - miljodirektoratet.no](#)

⁴ COAT (Coat.no), presentasjon v. Rolf Anker Ims under konferansen, Natur i nord- Septentrionis natura 16.10.2023 Tromsø

arter som bruker området. Om en ikke oppnår tilstrekkelig oversikt må føre-var-prinsippet legges til grunn, jmfør naturmangfoldloven § 9.

Vi viser også til brev fra BirdLife Norge til NVE⁵ der det påpekes at den ornitologiske kunnskapen i de aktuelle planområdene er svært liten, og at de gjennom begrensede feltundersøkelser registrerte hele 11 rødlistede arter i bare det ene planområdet som nå er på høring. BirdLife Norge vil også levere et eget høringssvar med spesifikke kommentarer rundt kartleggingen av fugl.

Vindkraftprosjekter i verdifulle natur- og friluftslivsområder bør avvises

Vi står i en svært alvorlig naturkrise. Allikevel er det mange planer som vil føre til en fortsatt bit-for-bit nedbygging av naturen. Vi mener at der natur og viktige friluftslivsområder blir skadelidende, bør utbyggingsplanene stoppes. Tidlig avvisning av konfliktfylte prosjekter som ikke bør realiseres vil samtidig bidra til å redusere tids- og ressursbruken. Overlapp med følgende kvaliteter bør gi grunnlag for å stoppe utbyggingsplanene, noe organisasjonene også har spilt inn til høring av endringer i energiloven og hjemmel for tidlig saksavslutning⁶:

- Inngrepsfrie naturområder i Norge (INON)⁷ og områder med truede⁸ og utvalgte naturtyper⁹
- Viktige leveområder og trekkområder for truede arter¹⁰, herunder IBAs¹¹/KBAs¹²
- Natur med særlig høyt karbonopptak og stor karbonlagring¹³
- Områder definert som nasjonalt og regionalt¹⁴ viktige friluftslivsområder¹⁵

I tillegg må urfolk som bruker naturområdene høres, og deres interesser må vektlegges og ivaretas.

Referanseområder for langsiktige forskningsprosjekter i Finnmark (for eksempel COAT¹⁶) gir verdifull kunnskap og bør skånes for vindkraftutbygging.

⁵ Henvendelse om vindkraftprosjekter i Finnmark: [henvendelse_om.pdf](#) (01.08.2024)

⁶ [Høring - Forslag til endringer i energiloven \(tidlig saksavslutning mv.\) - regjeringen.no](#)

⁷ <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/overvaking-arealplanlegging/naturkartlegging/Inngrepsfrie-naturomrader/>

⁸ <https://www.artsdatabanken.no/Pages/334452/Naturtyper>

⁹ <https://kartkatalog.miljodirektoratet.no/Dataset/Details/1007>

¹⁰ <https://artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021>

¹¹ <https://www.birdlife.no/prosjekter/iba/>

¹² [BirdLife Data Zone](#)

¹³ NINA Karbonlagring i norske økosystemer (revidert utgave), 2020. <https://hdl.handle.net/11250/2655582>

¹⁴ <https://www.miljodirektoratet.no/aktuelt/fagmeldinger/2024/juni-2024/skal-kartlegge-regionalt-viktige-friluftslivsomrader/>

¹⁵ https://kartkatalog.miljodirektoratet.no/MapService/Details/friluftsliv_kartlagt

¹⁶ Klimækologisk observasjonssystem for arktisk tundra: [Hjem - COAT](#)

Inngrepsfri natur og unike økosystemer i Finnmark

Vår liste over ekskluderingskriterier kan synes å være omfattende, men i mange tilfeller vil disse overlappe. INON er svært ofte en indikator¹⁷, eller forutsetning for at flere av de andre kriteriene i vår liste skal være til stede. Blant annet er store inngrepsfrie naturområder og sammenhengende naturområder med urørt preg svært viktig for det enkle og tradisjonelle friluftslivet.

Økosystemene i Finnmark kan ha lavere artstetthet enn de lenger sør i Norge. Områder med lav artsdiversitet utgjør også en viktig del av mangfoldet av ulike typer natur i Norge. Det som i tillegg er helt unikt med Finnmark er forekomsten av store inngrepsfrie naturområder, og da særlig områdene som er villmarkspregede (>5 km til nærmeste inngrep). Disse områdene har svært stor verdi for landskapsøkologien og naturmangfoldet i kraft av sin inngrepsfrihet, uavhengig av at antall arter ikke er veldig høyt. Artsutvalget er også unikt, og mange arter har sine viktigste forekomster i Finnmark, gjerne i tettheter man ikke finner andre steder.

Vi viser til Stortingsmeldingen *Natur for livet* som anerkjenner at «... naturområder som i kraft av sin størrelse, urørthet, beliggenhet og sammenheng er viktige for arealkrevende arter, som regional økologisk infrastruktur, for klimatilpasning og friluftsliv.»¹⁸

Viktige miljøverdier kommer også fram av Rundskriv T-2/16: *Nasjonale og vesentlig regionale interesser på miljøområdet - klargjøring av miljøforvaltningens innsigelsespraksis*¹⁹.

Organisasjonene understreker at det er ingen grunn til at fornybarutbygging skal behandles mer lempelig, eller gis friere lokaliseringvilkår enn øvrige utbygginger etter plan- og bygningsloven, og at det derfor er naturlig at de nasjonale og vesentlig regionale interessene omtalt i rundskrivet også er en rettesnor for utredningstema og konsesjonstildeling.

Vi mister stadig mer av den inngrepsfrie naturen og har et stort ansvar for at kommende fremtidige generasjoner også skal kunne få oppleve villmarkspreget natur.

Røddlistede naturtyper

På grunn av klimaendringene er mange naturtyper over skoggrensa i forventet tilbakegang og mange av dem er derfor røddlistet²⁰. Dette er i stor grad snakk om vanlig forekommende naturtyper med vid utbredelse i nordområdene, men på nasjonalt nivå er disse naturtypene i tilbakegang. Det må gjøres rede for hvor store arealer med truede naturtyper som vil bli påvirket av kraftløftet i Finnmark.

¹⁷ <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/miljomal/naturmangfold/miljomal-1.1/miljoindikator-1.1.8>

¹⁸ Meld. St. 14 (2015–2016) *Natur for livet — Norsk handlingsplan for naturmangfold*

¹⁹ https://www.regjeringen.no/contentassets/6c0dd1b319454e8bb366b9ea37479a0a/t-2-16_revidert_februar_2021.pdf

²⁰ Antall nær truede og truede arter og naturtyper i fjell: [Miljøindikator 1.2.5](#)

I 2025 kommer det en oppdatert rødliste for naturtyper. Den mest oppdaterte kunnskapen må brukes når den blir tilgjengelig i tråd med forvaltningsloven § 17, naturmangfoldloven § 8 og forskrift om konsekvensutredninger § 28.

Oppsummert

Vi minner om at regjeringen sitt overordnede mål for nordområdepolitikken²¹ er en *heilskapleg og økosystembasert forvaltning*. Organisasjonene vil derfor på det sterkeste oppfordre til å sette vilkår om tilstrekkelig kartlegging og helhetlig vurdering av konsekvensene ved utbygging.

Videre vil organisasjonene minne om at naturen og øvrige ikke-prissatte-verdier etter vindkraftmeldingen²² skal vektlegges tyngre i vurderinger av samfunnsøkonomiske interesser enn under det gamle konsesjonssystemet.

Truls Gulowsen
leder
Naturvernforbundet

Per Hanasand
styreleder
Den Norske Turistforening

Kjetil Solbakken
generalsekretær
BirdLife Norge

Eldar Berli
generalsekretær
Norges Jeger- og Fiskerforbund

Bente Lier
generalsekretær
Norsk Friluftsliv

²¹ Meld. St. 9 (2020-2021) *Mennesker, muligheter og norske interesser i Nord*.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-9-20202021/id2787429/>

²² Meld. St. 28 (2019–2020) *Vindkraft på land, endringer i konsesjonsbehandlingen*

